Stages of Speech and Language Development

Siarad Gyda Fi
Talk With Me

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Age	Listening and attention	Understanding	Speech sounds and talk	Social skills
Up to 3 months	• Turns toward familiar sounds. • Startled by loud noises.	• Recognises parents voice. • Often calmed by familiar, friendly voice.	• Frequently cries especially when unhappy or uncomfortable. • Makes vocal sounds e.g. cooing, gurgling.	• Gazes at faces and copies facial movements e.g. sticking out tongue. • Makes eye contact for fairly long periods.
3 – 6 months	• Watches face when someone talks.	• Shows excitement at sound of approaching voices.	• Makes vocal noises to get attention. • Makes sounds back when talked to. • Laughs during play. • Babbles to self.	• Senses different emotions in parent's voice and may respond differently, for example smile, quieten or laugh. • Cries in different ways to express different needs.
6 – 12 months	• Locates source of voice with accuracy. • Focuses on different sounds, e.g. telephone, doorbell.	• Understands frequently used words such as 'all gone' 'no' and 'bye bye'. • Stops and looks when hears own name. • Understands simple instructions when supported by gestures and context.	• Uses speech sounds (babbling) to communicate with adults; says sounds like 'ba-ba', 'na-na' and 'ga-ga'. • Stops babbling when hears familiar adult voice. • Uses gestures such as waving and pointing to help communicate. • Around 12 months begins to use single words e.g. 'mummum', 'dada'.	• Enjoys action rhymes and songs. • Tries to copy adult speech and lip movements. • Takes 'turns' in conversations (using babble).
12 – 15 months	• Attends to music and singing. • Enjoys sound-making toys/objects.	• Understands single words in context, e.g. cup, milk, Daddy. • Understands more words than they can say. • Understands simple instructions e.g. 'Kiss Mummy', 'give to Daddy', 'stop'.	• Says around 10 single words, although these may not be clear. • Reaches or points to something they want whilst making speech sounds.	• Likes being with familiar adults. • Likes watching adults for short periods of time.
15 – 18 months	• Listens and responds to simple information/ instructions e.g. 'Ben, put on shoes', 'Mohammed, give to Daddy'.	• Understands a wide range of single words and some two-word phrases e.g. 'Give me', 'shoe on'. • Recognises and points to objects and pictures in books if asked. • Gives named familiar objects to adult, e.g. coat, car, apple, book.	• Still babbles but uses at least 20 single words correctly, although may not be clear. • Copies gestures and words from adults. • Constant babbling and single words used during play. • Uses intonation, pitch and changing volume when 'talking'.	• Simple pretend play. • Plays alone, although likes to be near to familiar adult. • Although increasingly independent, happiest when near familiar adult.
18 months to 2 years	• Focuses on an activity of their own choice but finds it difficult to be directed by an adult. • Use of childs name beginning to help them to attend to what an adult says e.g. 'Sarah, eat sandwiches', 'Ali, put coat on'.	• Understanding of single words develops rapidly during this stage, anything between 200 and 500 words are known. • Understands more simple instructions e.g. 'Get Mummy's shoes', 'Get your bricks', 'Tell Dad tea is ready'.	• Uses up to 50 words. • Begins to put two or three words together. • Frequently asks questions e.g. the names of people and objects. • Uses speech sounds p, b, t, d, m, w.	• Pretend play developing with toys, such as feeding a doll or driving a car. • Becomes frustrated when unable to make self understood, this may result in tantrums. • Follows adult body language including pointing, gesture and facial expressions.
2 – 3 years	• Beginning to listen to talk with interest, but easily distracted. • Listens to talk addressed to him/herself, but finds it difficult if prompts are not provided e.g. 'Stop and listen'.	• Developing an understanding of simple concepts including in/on/under/big/little. • Understands phrases like 'Put teddy in the box'. • Understands simple 'who' and 'what' questions but not why. • Understands a simple story when supported by pictures.	• Uses 300 words including descriptive language, time, space and function. • Links four to five words together. • May stutter or stammer when thinking what to say. • Able to use pronouns (me, him, she), plurals and prepositions (in, on, under). • May have difficulties saying l, r, y, f, th, s, sh, ch, j.	• Holds a conversation but jumps from topic to topic. • Interested in others' play and will join in. • Expresses emotions towards adults and peers using words, not just actions.
3 – 4 years	• Enjoys listening to stories. • Still finds it difficult to attend to more than one thing at a time, so can't easily listen to a speaker whilst still carrying on an activity, has to switch attention between speaker and task.	• Understands questions or instructions with two parts e.g. 'Get your jumper and stand by the door'. • Understands 'why' questions. • Aware of time in relation to past, present and future, e.g. 'Today is sunny, yesterday was rainy, I wonder what the weather will be like tomorrow?'.	• Uses sentences of four to six words. • Uses future and past tense. • May continue to have problems with irregular words e.g. 'runned' for 'ran' and 'swimmed' for 'swam'. • Able to remember and enjoys telling long stories or singing songs. • May have difficulties saying r, j, th, ch and sh.	• Understands turn-taking as well as sharing with adults and peers. • Initiates conversations. • Enjoys play with peers. • Able to argue with adults or peers if they disagree – uses words, not just actions.
4 – 5 years	• Attention is now more flexible, the child can understand spoken instructions related to a task without stopping the activity to look at the speaker.	• Able to follow simple story without pictures. • Understands instructions containing sequencing words e.g. 'first, after, last'. • Understands adjectives e.g. 'soft, hard, smooth'. • Aware of more complex humour, laughs at jokes that are told.	• Uses well formed sentences, but there may still be some grammatical errors. • Easily understood by adults and peers, with only a few immaturities in speech sounds for example th, r and some consonant combinations. • Frequently asks the meaning of unfamiliar words and may use them randomly.	• Chooses own friends. • Generally co-operative with playmates. • Able to plan construction and make believe play activities. • Takes turns in longer conversations. • Uses language to gain information, negotiate, discuss feelings/ideas and give opinions.

ICAN helps children communicate

This poster is adapted from the original produced by ICAN, the children's communication charity www.ican.org.uk

OGL © Crown copyright 2021
WG41955

Cyfnodau Datblygiad Iaith a Lleferydd

Oed	Gwrando a sylwi	Dealltwriaeth	Synau llefaru a siarad	Sgiliau Cymdeithasol
Hyd at 3 mis	• Troi tuag at synau cyfarwydd • Cael ei ddychryn gan synau uchel	• Adnabod llais y rhieni • Lleisiau cyfarwydd, cyfeillgar yn aml yn ei dawelu	• Crïo'n aml yn enwedig pan fo'n anhapus neu'n anghyfforddus • Gwneud synau gyda'r llais e.e. C˜wian a gyrglan	• Syllu ar wynebau a chopïo symudiadau'r wyneb e.e. rhoi tafod allan • Gwneud cyswllt llygaid â phobl am gyfnodau gweddol hir
3 – 6 mis	• Gwylio'r wyneb pan fo rhywun yn siarad	• Yn cyffroi wrth glywed sŵn lleisiau'n agosáu	• Gwneud synau gyda'r llais er mwyn cael sylw • Pan fo rhywun yn siarad â'r babi, mae'n ateb drwy greu synau • Chwerthin wrth chwarae • Parablu i'w hun	• Synhwyro emosiynau gwahanol yn llais y rhieni ac o bosib yn ymateb yn wahanol, e.e. gwenu, tawelu neu chwerthin • Crïo mewn ffyrdd gwahanol i fynegi anghenion gwahanol
6 – 12 mis	• Llwyddo i ddod o hyd i'r sawl sy'n siarad • Canolbwyntio ar synau gwahanol e.e. ffôn, cloch y drws.	• Deall geiriau a ddefnyddir yn aml e.e. 'wedi gorffen' 'na' a 'ta-ta' • Stopio ac edrych wrth iddo glywed ei enw • Deall cyfarwyddiadau syml pan fo ystumiau a chyd-destun ynghlwm wrth y cyfarwyddiadau hynny	• Defnyddio synau llefaru (parablu) i gyfathrebu ag oedolion; yn gwneud synau tebyg i 'ba-ba' 'na-na' 'ga-ga' • Yn stopio parablu wrth glywed llais oedolyn cyfarwydd • Defnyddio ystumiau fel chwifio dwylo a phwyntio bys i'w helpu i gyfathrebu • Dechrau defnyddio geiriau unigol pan yw oddeutu 12 mis e.e. 'Mamam' 'dada'	• Mwynhau hwiangerddi a chaneuon gyda symudiadau • Ceisio copïo lleferydd a symudiadau gwefusau oedolion • Cymryd ei dro mewn sgwrs (wrth barablu)
12 – 15 mis	• Mwynhau cerddoriaeth a chanu • Mwynhau teganau/gwrthrychau sy'n gwneud sŵn	• Deall geiriau unigol o fewn eu cyd-destun, e.e. Cwpan, llaeth, dadi • Deall mwy o eiriau nag y mae'n gallu eu dweud • Deall cyfarwyddiadau syml e.e.'cusan i mami' 'rho fe i dadi' 'stop'	• Dweud tua 10 gair unigol, er efallai nad yw'r rhain yn glir • Ymestyn neu'n pwyntio at rywbeth sydd ei eisiau arno wrth wneud synau llefaru	• Hoffi bod yng nghwmni oedolion sy'n gyfarwydd iddo • Hoffi gwylio oedolion am gyfnodau byr
15 – 18 mis	• Gwrando ac ymateb i wybodaeth/cyfarwyddiadau syml e.e. 'Ben, gwisga dy esgidie' 'Mohammed, rho fe i Dadi'	• Deall amrywiaeth eang o eiriau unigol ac weithiau rhai ymadroddion dau air e.e. 'rho fe' 'Gwisga esgidie' • Adnabod gwrthrychau a lluniau mewn llyfrau ac yn pwyntio atynt os oes rhywun yn gofyn iddo wneud • Pan fo oedolyn yn gofyn am wrthrych sydd ag enw cyfarwydd, mae'n ei roi i'r oedolyn. e.e. Cot, car, afal, llyfr	• Parhau i barablu ond mae'n defnyddio o leiaf 20 o eiriau unigol yn gywir, er efallai nad yw'r geiriau'n glir • Copïo ystumiau a geiriau sy'n cael eu defnyddio gan oedolion • Wrth chwarae, mae'n parablu'n barhaus ac yn defnyddio geiriau unigol • Defnyddio goslef, traw ac yn amrywio uchder y llais wrth 'siarad'	• Chwarae dychmygol syml • Chwarae ar ei ben ei hun, er ei fod yn hoffi bod yn agos at oedolion cyfarwydd • Er ei fod yn fwy annibynnol, mae'n fwy hapus wrth ymyl oedolyn
18 mis i 2 oed	• Canolbwyntio ar weithgaredd o'i ddewis ar ei ben ei hun ond mae'n ei chael yn anodd gwrando ar gyfarwyddiadau gan oedolyn • Mae defnyddio enw'r plentyn yn dechrau ei helpu i wneud yr hyn y mae oedolyn yn gofyn iddo'i wneud e.e. 'Sara,byt dy frechdanau' 'Ali, gwisga dy got'	• Mae'r ddealltwriaeth o eiriau unigol yn datblygu'n gyflym yn ystod y cyfnod hwn, mae'n deall rhwng 200 a 500 gair • Deall cyfarwyddiadau syml e.e. 'Cer i ôl esgidie Mami' 'Cer i ôl teganau' 'Dwed wrth Dad fod bwyd yn barod'	• Defnyddio hyd at 50 o eiriau • Dechrau rhoi dau neu dri gair gyda'i gilydd • Gofyn cwestiynau yn aml e.e. enwau pobl a gwrthrychau • Defnyddio synau llefaru p, b, m, w	• Datblygu chwarae dychmygol gyda theganau, e.e. bwydo doli, gyrru car • Teimlo'n rhwystredig pan nad yw'n gallu cyfleu ei hun, gall hyn achosi iddo strancio • Copïo iaith corff oedolion gan gynnwys pwyntio, ystum ac edrychiad
2 – 3 oed	• Dechrau mynegi diddordeb mewn sgyrsiau ond pethau eraill yn dwyn ei sylw • Gwrando ar sgyrsiau sy'n cyfeirio ato, ond mae'n ei chael yn anodd heb gliwiau e.e. 'stopia a gwranda'	• Dod i ddeall cysyniadau syml gan gynnwys yn/ ar/o dan/mawr/bach • Deall brawddegau fel 'rho'r tedi yn y bocs' • Deall cwestiynau syml sy'n defnyddio 'pwy' a 'beth' ond ddim 'pam' • Deall stori syml pan fo lluniau ar gael i gefnogi'r stori	• Defnyddio 300 o eiriau gan gynnwys iaith ddisgrifiadol, defnydd o amser, lle a phwrpas • Cysylltu pedwar neu bump gair gyda'i gilydd • O bosibl yn siarad ag atal dweud pan fo'n ystyried beth i'w ddweud • Gallu defnyddio rhagenwau (fi, fe, hi), geiriau lluosog ac arddodiaid (yn, ar, o dan) • Cael trafferth dweud r, th, si, dd, ts, ng, ch, ll	• Cynnal sgwrs ond yn neidio o un pwnc i'r llall • Ymddiddori yn yr hyn mae pobl eraill yn ei chwarae ac yn ymuno â nhw • Mynegi emosiynau tuag at oedolion a chyfoedion gan ddefnyddio geiriau yn hytrach nag ystumiau yn unig
3 – 4 oed	• Mwynhau gwrando ar straeon • Dal yn ei chael yn anodd gwneud mwy nag un peth ar y tro, felly ddim yn gallu gwrando'n rhwydd ar siaradwr tra'n gwneud rhywbeth arall. Rhaid iddo ganolbwyntio ar y dasg a'r siaradwr ar wahân	• Deall cwestiynau neu gyfarwyddiadau ac iddynt ddwy ran e.e. 'cer i ôl dy siwmper a cher i sefyll wrth y drws' • Deall cwestiynau sy'n holi 'pam' • Yn nes at bedair oed, yn ymwybodol o amser mewn perthynas â'r gorffennol, y presennol a'r dyfodol e.e. 'heddiw mae'n heulog, ddoe roedd hi'n bwrw glaw, tybed beth fydd y tywydd yfory?'	• Defnyddio brawddegau sy'n cynnwys pedwar i chwe gair e.e. fi eisie chwarae â'r car; beth yw hwnna? • Defnyddio ffurfiau'r gorffennol a'r dyfodol • O bosibl yn parhau i gael problemau gyda geiriau afreolaidd e.e dethes i, ethes i, rhedeges i • Gallu cofio straeon hir ac yn mwynhau eu hadrodd ac yn hoffi canu caneuon • Yn cael problem wrth dweud r, th, si, ts, ng, ch, ll	• Deall cymryd tro ynghyd â deall bod angen rhannu gydag oedolion a chyfoedion • Dechrau sgyrsiau • Mwynhau chwarae gyda chyfoedion • Yn gallu dadlau gydag oedolion a chyfoedion os yw'n anghytuno – defnyddio geiriau yn hytrach na gweithredoedd yn unig
4 – 5 oed	• Mae sgiliau canolbwyntio nawr yn fwy hyblyg – gall ddeall cyfarwyddiadau llafar sy'n berthnasol i dasg gan edrych ar y siaradwr heb roi'r gorau i'r dasg y mae'n ei wneud	• Gallu dilyn straeon syml heb luniau • Deall cyfarwyddiadau sy'n cynnwys trefn amser e.e. 'yn gyntaf, wedyn, yn olaf' • Yn deall ansoddeiriau e.e. 'meddal, caled, llyfn' • Yn ymwybodol o hiwmor mwy cymhleth, yn chwerthin ar jôcs	• Defnyddio brawddegau sydd wedi'u ffurfio'n gywir ond mae'n bosibl y bydd rhai camgymeriadau gramadegol yn parhau o hyd e.e. wnes i chwarae gyda Ben amser cinio • Oedolion a chyfoedion yn ei ddeall yn rhwydd, dim ond ychydig o broblemau llefaru er enghraifft 'th', 'r' 'll' a chyfuniadau o dair cytsain ee 'sgriblo' • Yn aml yn gofyn beth yw ystyr geiriau anghyfarwydd ac o bosibl yn eu defnyddio ar hap	• Dewis ei ffrindiau ei hun • Ar y cyfan yn cydweithio gyda'i ffrindiau • Yn gallu cynllunio gweithgareddau ar gyfer adeiladu pethau a gweithgareddau chwarae rôl • Cynnal sgyrsiau hirach a chymryd tro i sgwrsio • Yn defnyddio iaith i gasglu gwybodaeth, i negodi, i drafod teimladau/syniadau ac i fynegi barn

Cyfieithiad yw'r poster hwn. Cafodd y gwreiddiol ei gynhyrchu gan I CAN, yr elusen gyfathrebu i blant www.ican.org.uk